

Ministrstvo za infrastrukturo
mag. Bojan Kumer, minister za infrastrukturo
Langusova 4
1000 Ljubljana

Ministrstvo za okolje in prostor
Uroš Brežan, minister za okolje in prostor
Dunajska 48
1000 Ljubljana

Zadeva: Odziv stroke na osnutek Zakona o umeščanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije

Prostorski načrtovalci, krajinski arhitekti in arhitekti delujoči v okviru Društva krajinskih arhitektov Slovenije – DKAS, Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije - ZAPS, Oddelka za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani, Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani in Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije smo skrbno proučili osnutek Zakona o umeščanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije – ZUOVE, ki ga je 19. 9. 2022 v javno obravnavo posredovalo Ministrstvo za infrastrukturo ter pripravili skupen odziv nanj. Predlagatelju smo v izogib očitkom o oviranju njegovih namer ločeno posredovali tudi konkretne pripombe na osnutek zakona kot to predvideva postopek javne obravnave.

Stroke pozdravlja namero, da se umeščanju OVE v prostor posveti posebna pozornost in tako pospeši prehod na OVE, imamo pa kot prostorski načrtovalci in tisti, ki si strokovno prizadevamo za kakovost okolja in slovenske krajine resne pomisleke glede tega, da se umeščanje OVE v prostor ureja s posebnim zakonom.

Poudariti želimo, da novega posebnega zakona ne potrebujemo, ker vse zakonske rešitve, ki so potrebne za umeščanje OVE v prostor, v slovenski zakonodaji že obstajajo. Hkrati pa je tovrstno izločanje materije iz prostorske in okoljske zakonodaje in dajanje prednosti posameznim vrstam interesov diskriminatorno ter kot tako načenja celovitost sistema prostorskega načrtovanja in varstva okolja in lahko povzroči tudi neželjeno nepovratno škodo v prostoru in okolju. Sistem še dodatno načenja tudi dejstvo, da osnutek novega zakona postavlja Ministrstvo za okolje in prostor kot pripravljavca prostorskih aktov države in skrbnika prostora v položaj izvrševalca odločitev Ministrstva za infrastrukturo, kar je nesprejemljivo, saj je slednje v procesu sistemsko gledano vendarle v vlogi pobudnika posegov.

Zato želimo opozoriti predlagatelja ter ministra, pristojnega za prostor, na to, da problemi, ki jih zaznavamo v procesih priprave prostorskih aktov za umeščanje OVE v prostor **niso zakonodajne temveč organizacijsko procesne narave**. Problem niso z zakonom predpisani procesi, vsebine in koraki prostorskega načrtovanja, varstva okolja in izdelave prostorskih aktov temveč dejstvo, da v praksi procesi dela ne tečejo optimalno, ker niso dovolj dobro organizirani in ustrezno kadrovske podprti. Osnutek zakona nas tako po svoje vrača v leto 2010, ko je vlada kljub prigovorom stroke skušala z zakonom o posegih državnega pomena pospešiti umeščanje državnih posegov v prostor. Razumemo ponavljajočo se željo politike, da s spremembami in dopolnitvami prostorske in gradbene zakonodaje pospeši postopke prostorskega načrtovanja. Vendar ponovno trdimo, da je najboljši način za učinkovito prostorsko načrtovanje in umeščanje posegov v prostor **boljše projektno vodenje in zgodnje vključevanje javnosti**, na kar opozarjamo že vse od leta 2007. Namesto tega, da se politika ukvarja z administrativnimi ovirami v prostorskem načrtovanju preko zakonodajnih intervencij, bi bilo bolje, da bi se **vsi skupaj posvečali izboljšavam v organizaciji in izvajanju del in nalog** v okviru predpisanih procesov dela, za katere vemo, da **so strokovno domišljeni in sorazmerno primerljivi z mednarodno prakso**.

Za načrtovalske procese umeščanja OVE v prostor bi tako med drugim bilo zelo koristno, če bi že danes **vsi, prebivalci, NVO in nosilci javnih interesov v urejanju prostora** poleg tega, da se zavedamo pomena in potrebnosti OVE, **razumeli tudi kakšne vrste posegov v prostor in vplivov na okolje lahko pričakujemo**. OVE predstavljajo nove, specifične posege v prostor, ki bodo **postopoma temeljito spremenili podobo slovenske krajine in naselij**. Zaradi tega je pomembno, da se na to **širša laična in strokovna javnost ustrezno pripravi** in da se v procesu umeščanja **smiselno vrednoti tudi vplive na podobo naselij in krajine ter preveri tudi vplive z vidika gradnje in potresne varnosti**.

Ob tem bi radi predlagali tudi, da se zelo nedvoumno opredeli **javno pomembne kriterije umeščanja v prostor in spodbujanja gradnje OVE**. Treba je namreč **preprečiti nepotrebne degradacije prostora z majhnimi razpršenimi kapacitetami**, ki ne prinašajo širših javnih koristi in zagotoviti **prednostna območja gradnje tako, da bodo OVE v izjemnih razmerah sposobni zagotavljati minimalno oskrbo kritične infrastrukture** (npr. bolnišnice, interventne službe, socialni zavodi ipd).

V upanju, da bo naš odziv razumljen kot dobronameren, poudarjamo, da smo ga spisali v luči zavedanja o tem, da bo neogibni prehod na OVE v prihodnosti temeljito prestrukturiral podobo slovenskega podeželja, krajine in naselij ter da bo to vplivalo na vse veje gospodarstva, najbolj na kmetijstvo in turizem, prav tako pa tudi na pogoje bivanja in kakovost okolja. Zato se nam zdi res pomembno, da pri prostorskem načrtovanju **preverimo vse potrebne kriterije za izgradnjo** in da se optimalno število naprav na izbranem območju povezuje tudi s **kriterij njihovega vpliva na krajino** ter da se z **načrtovalskimi orodji iščejo najustreznejši načini njihove razporeditve v prostoru**. Vse to stroki že omogočajo obstoječe zakonske rešitve. Hkrati pa je skrajni čas, da slabosti v procesih prostorskega načrtovanja, ki se jih dobro zavedamo in nekatere od njih naslavlja tudi predlagatelj novega zakona, aktivno naslovimo in pristopimo k spremembam v organizaciji dela in kadrovski krepitvi nosilcev urejanja prostora za kar pa ne potrebujemo novega zakona.

Predsednica DKAS
Jana Kozamernik

Prodekanja za področje krajinsko arhitekturo
Oddelek za krajinsko arhitekturo UL BF
doc. mag. Mateja Kregar Tršar

Predsednik MSKA ZAPS
Radovan Romih

Dekanja Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani
prof. dr. Marina Pintar

Predsednik ZAPS
Tomaž Krištof

Dekan Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani
prof. dr. Matej Blenkuš

Dekanja Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
prof. dr. Mojca Schlamberger Brezar

Dekanja Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani
prof. dr. Violeta Bokan Bosiljkov

Predsednica Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije
doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek